

כך מפספסת ישראל הזדמנות להשבת המוחות

הנתונים הקשים על בריחת המוחות מישראל גררו הכרזה של משרד האוצר על הקצאת 95 מיליון שקלים לצורך קליטת 104 מדענים. אבל במשרד הקליטה וגם באוניברסיטאות טוענים כי זו טיפה בים: "בשל המשבר הכלכלי, מדענים רבים רוצים לחזור ולא ניתן לקלוט אותם"
יהלי מורן זליקוביץ'

שלחו להדפסה

בריחת מוחות

כמה מדענים אפשר לקלוט ב-95 מיליון שקלים? משרד האוצר והמועצה להשכלה גבוהה הכריזו רק ביום שני כי 104 מדענים שחזרו לארץ נקלטו במוסדות להשכלה גבוהה. אבל זו רק טיפה בים. במשרד הקליטה אומרים כי לצורך קליטה טובה של מדען דרושים 20 מיליון שקלים והסכום מספיק לקצת פחות מחמישה מדענים.

בישראל מנסים בשנים האחרונות להיאבק בתופעת "בריחת המוחות" - מרצים וחוקרים שהחלו את דרכם במוסדות להשכלה גבוהה בישראל ובחרו לעזוב את הארץ לטובת הצעות עבודה באוניברסיטאות בחו"ל. על-פי נתונים שריכז ד"ר דן בן-דוד עולה, כי מספרם של אנשי סגל בכירי ישראלים בארה"ב מהווה כ-25% ממספר אנשי הסגל שנתרו באוניברסיטאות ובמכללות בישראל. לעומת זאת, בספרד, בריטניה, גרמניה, צרפת והולנד שיעור החוקרים שעברו לארה"ב הוא רק 1.3%-4.3% מהחוקרים שנתרו במדינות המוצא שלהם.

המחקר יורד מישראל
צילום: גטי אימג' בנק
ישראל

תופעה מדאיגה

בריחת מוחות? זה גירוש / אלי להר

כשהאוניברסיטאות משלמות לדוקטורים צעירים שכר נמוך, ללא תנאים סוציאליים וללא זכויות אקדמיות, אין להתפלא שהם מעדיפים לפתח קריירה בחו"ל

[לכתבה המלאה](#)

במסגרת הסיכום התקציבי של משרד האוצר עם הוועדה לתכנון ולתיקצוב במועצה להשכלה גבוהה, הוחלט להקצות לשנת 2009 - 95 מיליון שקלים לטובת סל לקליטת מדענים חוזרים, הקמת מעבדות ושיפור תשתיות מחקר במוסדות.

הנתונים לא מעודדים את מי שאמון על המלחמה בבריחת המוחות. במשרד הקליטה תוקפים בחריפות את האוצר

וטוענים כי 95 מיליון השקלים הם טיפה בים לעומת הסכומים האמיתיים הנדרשים לצורך קליטת המדענים חזרה בישראל. ראש אגף קליטת מדענים במשרד הקליטה, עמרי אינגבר: "הרמתי גבה למראה ההכרזה החגיגית על השבתם של 104 מדענים. גם כך בשנה רגילה, האקדמיה אמורה לקלוט את המספר הזה לכל שבע אוניברסיטאות המחקר ביחד".

אינגבר טוען כי לצורך קליטת 104 המדענים היה צורך בסכום גבוה בהרבה משה שהוקצה. "כדי לקלוט מדען בצורה סבירה ששב מחו"ל, עלות תקן אחד היא בסביבות 20 מיליון שקלים. תקציב רב-שנתי, או כל מענק שנותנים לאוניברסיטאות הוא אולי יפה, אבל זה לא מספיק לפתיחת תקן. אני לא מבין איך מתכוונים לקלוט את אותם מדענים בלי תוספת תקציב משמעותית. 104 המדענים זו התחלופה הרגילה של הסגל, יש עשרות ומאות ישראלים שמחכים בחו"ל ורוצים לחזור, אך לא יכולים. 95 מיליון שקלים זה 'כיסוי ערווה', כדי לא לתת את מה שוועדת שוחט המליצה, אז דובר על סכום של 2-3 מיליארד שקלים לקליטת מוחות".

בישיבת ממשלה שהתכנסה לפני כחודש הוחלט לראשונה על הקמת ועדה בין-משרדית, שנועדה לעסוק בהתוויית תוכנית פעולה לעידוד עליית מדענים ומהנדסים יהודים במוסדות האקדמיה בישראל. מספר הישראלים החברים היום בסגל הבכיר של האוניברסיטאות בארצות הברית מוערך בכ-1,400 - מספר השווה לכ-27% מסך הסגל האקדמי באוניברסיטאות בישראל. הערכה היא כי מספר בעלי תואר שלישי ילידי ישראל המתגוררים בארה"ב נע סביב ה-4,000 ומספרם של הרופאים הוא קרוב ל-3,500.

מדענים רוצים לחזור, אבל אין לאן

על פי תחזית המועצה להשכלה גבוהה, יקבלו השנה קרוב ל-1,450 תלמידי מחקר תואר PHD. היקף מקבלי תואר שני ושלישי מעיד על פוטנציאל ההון האנושי, הנחשב למשאב העיקרי של המדינה. הוועדה שהוקמה, בראשה עומד מנכ"ל משרד הקליטה, ארז חלפון, נועדה להוביל את המאמץ הממשלתי להשבת המוחות ארצה.

לדברי נשיא אוניברסיטת בר-אילן, פרופ' משה קוה: "החלק הכספי שקיבלנו קטן ממה שביקשנו וזה חלק מהקרב שמנהלת ההשכלה הגבוהה בשבע השנים האחרונות. הפסדנו מדענים שבמספרם מהווים יותר מאוניברסיטה שלמה. יותר מ-1,000 מדענים שעזבו אותנו. הסיבה העיקרית לכך היא המשכורות הגבוהות שמשלמים בארה"ב. כעת, בשל המשבר הכלכלי, מדענים רבים רוצים לחזור ולא ניתן לקלוט אותם".

לחצו כאן להגדיל
הטקסט

פרופ' קווה הוסיף כי בימים האחרונים שהה בחו"ל בניסיון לגייס תרומות לקליטת מדענים. "הכסף שקיבלנו לא מספיק, כי כל מדען עולה מיליוני שקלים, לכן נשיאי האוניברסיטאות מקדישים את זמנם להכפיל ולשלוש את הסכום. זו מלחמה קשה, אם נצליח להחזיר לפחות 150 מדענים לשנה במשך כ-4-5 שנים, נחזיר חלק ממה שהפסדנו. מה שקיבלנו זה המעט שבמעט. לדעתנו, אם היו תקציבים, יכולנו לקבל גם 250 מדענים בשנה ותוך ארבע שנים להשיב כאלף מדענים".

יו"ר הוועדה לתכנון ולתקצוב, פרופ' שלמה גרוסמן, סבור גם הוא שהמשבר הכלכלי העולמי יצר חלון הזדמנויות להשיב ארצה את טובי המוחות שעזבו את האקדמיה ותפסו בשנים האחרונות עמדות מפתח באוניברסיטאות ומכוני המחקר המובילים בעולם, "החזרת מדענים צעירים ומנוסים ארצה, תחזק בצורה משמעותית את האקדמיה בישראל".

גם בוועדה לתכנון ולתקצוב מתקוממים על הסכום שהוקצה: "95 מיליון שקלים זה סכום קטן משמעותית מתוכנית מיוחדת שהגשנו לאוצר לקליטת מדענים שעלותה מסתכמת ביותר מ-260 מיליון שקל. אנו מקווים שמשרד האוצר וממשלת ישראל ימשיכו להעמיד תקציבים משמעותיים לטובת הנושא, כיוון שקיים כרגע חלון הזדמנויות שספק אם יחזור להחזרת מדענים ישראלים מצטיינים בעלות מוכה יחסית בגלל המשבר הכלכלי העולמי".

ממשרד האוצר נמסר בתגובה לטענות: "גם כשיש חצי כוס מלאה, יהיה תמיד מי שיעדיף להתסכל על חצי הכוס הריקה".

[חדשות ב-SMS](#) - עדכונים מחדר החדשות של ynet ישירות לסלולרי שלכם.

[חזרה](#)